N
0
0
10 km
Breisach
Freiburg
Sankt Peter
VOKIETIJA
Juodasis miškas
Reinas
VOKIETIJA
Titisee-Neustadt
PRANCŪZIJA
Müllheim
Juodasis miškas
Burchau
Schopfheim
Waldshut-Tiengen
Wehr
Inzlingen
Reinas
Basel
Rheinfelden
Bad Säckingen
ŠVEICARIJA

Atėjo į įvairių prekių parduotuvę. Vokiečiai jautė karo padarinius. Pirmosiomis karo dienomis prekių buvo beveik taip pat gausu kaip prieš prasidedant mūšiams, rimti ribojimai prasidėjo 1942-ųjų pavasarį. Daug būtinųjų prekių dabar tapo prabanga. Nuo šviežios duonos kvapo sugurgė pilvas. Rado kepalą, taip pat sūrio ir džiovintos mėsos. Beveik visas kelias atgal ėjo į kalną, tad bandė išvengti sunkesnių pirkinių, tokių kaip sriuba skardinėse, kuri taip ilgai išsilaikė trobelėje. Kai pasiėmė visą maistą, kiek leido maisto kortelė, pasuko prie prekystalio sumokėti iš tėvo paveldėtais pinigais. Prisiminė testamentą skaičiusį advokatą. Jis žinojo, kad ji sėdėjo kalėjime, nors nieko nepasakė garsiai, ji įtarė, kad jis žinojo kodėl. Žvelgė teisiančiu žvilgsniu.

Franka išėjo į gatvę. Dabar beveik antra valanda. Nėra prasmės tuščiu skrandžiu leistis į kelią. Pasiliko pakankamai maisto kortelių priešpiečiams, žinojo vietelę šioje gatvėje. Kai ji atėjo, kavinėje skambėjo šnekos. Ore kabojo dūmai. Keli kareiviai sėdėjo kampe, juokėsi ir gėrė alų. Atsisėdusi kuo toliau nuo jų, užsisakė pjausnį su bulvėmis ir puodelį *café au lait* (vert. kavos su pienu). Po penkių minučių atnešė jos maistą. Dangiškas jausmas, ji beveik liovėsi kvėpuoti valgydama didžiuliais kąsniais. Nuo šalia esančio staliuko pakilo vyras ir paliko laikraštį – po juo galima pasislėpti. Paėmusi laikraštį pakėlė prie akių. Pilna straipsnių, šlovinančių fiurerį ir narsius kareivius, kovojančius už Vokietijos ateitį Rusijoje. Po kelių sekundžių liovėsi skaityti, leido tiesiog ilsėtis akims. Galvojo apie kelionę atgal į trobelę, apie tą vyrą, kai priešais save išgirdo balsą.

– Franka Gerber?

Nuleisdama laikraštį pajuto, kaip suspaudžia krūtinę. Pamatė juodą gestapo uniformą, paskui jos akys išskyrė veidą žmogaus, kurio tikėjosi niekada nebepamatysianti, – Danielio Berkelio.

* * *

Vyras sudėjo žemėlapius, kompasą, atsarginius drabužius ir savo tapatybės dokumentus atgal į kuprinę taip, kaip juos rado. Sėdėjo šalia knygų lentynos. Pagrindinės durys gal už kokių devynių metrų, bet galinės dar arčiau. Pro durų apačią skverbėsi baltas saulės spindesys ant sniego. Netinkamai apsirengęs eiti į lauką, sulaužytomis kojomis pabėgti neįmanoma. Tiesa, su kuria užsispyrusiai bandė kovoti, tapo labai aiški: be savo ginklų jis priklausė nuo Frankos Gerber malonės, kad ir kas ji tokia yra. Tebevilkėjo jos užvilkta pižama, bet kas blogo atsitiks, jei žvilgtelės į lauką? Gal ji sakė tiesą, ir jie yra kalnuose. Gal ne. Šliaužė grindimis. Koridorius smėlėtas, šliaužiamas delnais jautė purvo daleles. Pasikėlęs ant kairės alkūnės, dešine ranka siekė durų rankenos. Truktelėjęs atidarė duris ir pasitraukė nuo kelio. Baltumos vandenynas degino akis. Šaltas skersvėjis rėžėsi į krūtinę, kojas skaudėjo taip, kad atrodė, jog jas peiliais pjaustytų. Durys atsidarė į tą pusę, kur renkamos malkos. Vos už kelių žingsnių prasidėjo sniegu apkloti medžiai. *Nieko nematyti. Velniop.*

Prieš šliaužiant atgal į svetainę reikėjo atgauti kvapą. Ugnis šildė, kelias minutes sugaišo gulėdamas priešais ją. Ką, po galais, daryti net jei jie arti miesto? Kaip jis ten pateks sulaužytomis kojomis? Jeigu paklius ten gyvas, nors tai atrodo kvaila ir būtų beveik neįmanoma, bet kas, jį pavežęs, nedelsdamas nugabentų į vietinę ligoninę. Būtų galas jam ir jo misijai. Tikėtiniau, kad jis mirtų sniege, be abejonės, taip jau būtų nutikę, jeigu moteris nebūtų jo čia atgabenusi. Gal ji yra tas, kas sakė esanti. Galbūt ji draugė. Kiek šansų, kad šioje fanatikų šalyje tave suras draugiška būtybė? Kino žurnaluose buvo matęs milžiniškas minias žmonių, šūksmais sutinkančių kiekvieną Hitlerio žodį, mojuojančių vėliavomis, mušančių būgnus. Atrodė, kad visai tautai išplautos smegenys sekti nacių idėjomis kaip nauja religija. Dėl ko dar jie taip elgtųsi okupuotose teritorijose? Kaip dar galėtų paaiškinti tokią negailestingą organizaciją kaip gestapas? Įsiminė instruktoriaus žodžius: „Niekuo nepasitikėk." Jis sakė, kad geras

vokietis – tik miręs vokietis. Naujokai juokdavosi, bet neabejojo žodžių teisingumu. Visi tuo tikėjo, jis taip pat.

Vaizdas už galinių durų nieko jam nepasakė. Turėjo įsitikinti. Ėmė šliaužti pagrindinių link. Laikrodis su gegute koridoriuje prie pagrindinių durų išmušė dešimtą. Tęsė, viena ranka, kita ranka, nepaisydamas skausmo kojose. Pasiekęs duris pasuko rankeną, truputį pravėręs pasitraukė, leisdamas durims visiškai atsidaryti. Vėl atsivėrė akinanti baltuma, po sniego apklotu stovėjo folksvagenas. Pasikėlė ant delnų kiek įmanydamas aukščiau. Kiek tik užmatė, nebuvo nieko, tik sniegas ir medžiai. Net kelio nebuvo. Jokio gyvybės ženklo. Tiesa tokia: jie čia vieni.

Uždaręs duris pradėjo savo kelią į gyvenamąją dalį. Norėjo būti lovoje iki jai sugrįžtant, nenorėjo, kad įtartų, jog jis landžiojo namuose. Sustojo prie stalo koridoriuje, po laikrodžiu su gegute. Daugiau vedamas užgaidos nei ko kito, siekė atidaryti stalčiuką. Atsidarė, jis tuojau pat atpažino slystančio metalo garsą. Įkišęs ranką ištraukė pistoletą. Bus pasiruošęs, jeigu jie ateis, pasiims kelis su savimi kartu.

* * *

– Nuostabu tave matyti. Atrodai geriau nei bet kada. Kiek laiko nesimatėme, Franka? – kalbėjo Berkelis.

Franka žvelgė į mirties kaukolę ant jo kepurės. Jis nusiėmė kepurę ir pasikišo po pažastimi.

– Ačiū. Daug metų, pone Berkeli. Ketveri metai?

– Nemačiau tavęs nuo to laiko, kai persikėlei į Miuncheną. Ar neprieštarausi, jei trumpam prisėsiu? – Išsitraukė kėdę priešais ją.

– Žinoma, ne. – Neturėjo iš ko rinktis.

– Vadink mane Danieliu, prašau. Neturėtume būti tokie oficialūs tik dėl mano pareigų. Mes seni draugai, bandantys atsigriebti, aš tik tiek noriu. Neprieštarausi, jei rūkysiu? – pasiūlė jai cigaretę. Nerūkė jau keletą metų, bet vis dėlto paėmė. Pridegė jai, po to sau.

Balti dūmų kamuoliukai užpildė erdvę tarp jų. Tikėdamasi apraminti nervus ji atsilošė kėdėje.

– Kas tave sugrąžino į Freiburgą? – tęsė jis.

– Grįžau aplankyti tėvo kapo ir išklausyti jo testamento.

– Taip, žinoma, mačiau jo pavardę žuvusiųjų sąraše po paskutinio sąjungininkų antskrydžio. Užjaučiu dėl netekties. Tiems gyvuliams nerūpi, kiek mūsų piliečių iššudys. Nekantriai laukiu tos dienos, kai galėsime atkeršyti už tavo tėvo ir sąjungininkų nužudytų šimtų tūkstančių Vokietijos piliečių mirtis.

Drebėjo visas Frankos kūnas.

– Ir aš, Danieli. – Berkelis atrodė įtikintas.

– Taip pat noriu pasakyti, kad labai apgailestavau išgirdęs apie tave. – Užsitraukė cigaretės dūmo. Franka nežinojo, ką sakyti, kaip atsakyti.

– Girdėjau, kas nutiko Miunchene. – Ji norėjo paklausti kaip, bet suprato, kad jis turbūt žino viską apie kiekvieną iš Freiburgo. – Tragedija, kad pakliuvai tų niekingų Reicho išdavikų įtakon.

Jai suspaudė širdį. Hansas buvo šimtą kartų žmogiškesnis, nei Danielis ar jo sėbrai naciai kada nors bus. Sėdėjo tyliai, susitelkusi į įsiūčio sutramdymą po ramia išore.

– Ačiū, Danieli.

– Džiaugiuosi, kad teisėjas įvertino faktą, jog tave reikia apsaugoti, nes tu moteris. Tavo gera prigimtis leido greičiau pasiduoti tų niekšų skleidžiamam siaubingam melui ir propagandai. Gaila, kad tau teko visa tai patirti. – Užtraukęs dūmą tęsė: – Turėjo būti siaubinga. Žinau, kartais sunku pripažinti, bet nacionalsocialistai Vokietijos žmonėms nori geriausio.

Franka nereagavo. Iš nuoširdžios jo veido išraiškos galėjo pasakyti, kad jis tiki kiekvienu žodžiu.

– Man pasisekė. Dėl to nekyla abejonių.

– Taip. Džiaugiausi, kad išvengei mirties bausmės, o tie kiti išdavikai – ne. Vis dar turi žmonos ir motinos ateitį, o vieną dieną

susilauksi sūnų, kurie tarnaus Reichui.

Danielis baigė rūkyti ir užgesino nuorūką peleninėje ant staliuko tarp jų. Franka užsitraukė gal tris kartus. Jis pasilenkė pirmyn.

– Žinau, tu išmokai pamoką.

– Žinoma. Buvau kvaila, suklaidinta. Turėjau pranešti apie tuos kiaules, bet bijojau. – Ji giliai įkvėpė veltui bandydama nuslopinti skausmą, kurį sukėlė ištarti žodžiai.

Prie stalo priėjo senyva moteris. Berkelis atsistojo pasisveikinti.

– Pone Berkeli, labai malonu jus matyti, – ištarė.

– Ir jus, ponia Goetsh. Puikiai atrodote.

– Esu jums labai dėkinga.

– Nieko tokio. Man buvo malonu.

Moteris pakėlė savo krepšį.

– Turiu kai ką jums ir jūsų šeimai.

– Oi, ne. Tikriausiai negalėsiu priimti.

– Paimkite savo berniukams. Tai jiems už viską, ką padarėte mūsų šeimai.

Berkelis paėmė krepšį.

– Ačiū. Žinosiu ir berniukams pasakysiu, kad per šias Kalėdas jūs apie mus galvojate.

– Būkit palaimintas, pone Berkeli, – pasakė atsitraukdama. – *Heil Hitler*.

– *Heil Hitler*, – atsakė Berkelis ir atsisėdo.

– Atsiprašau, – tarstelėjo.

– Kas ta moteris?

– Sena šeimos draugė, buvo pakliuvusi į bėdą. Džiaugiausi padėdamas. Norėčiau, kad būtum leidusi *tau* padėti, kad būtum atėjusi pas mane, kai tie išdavikai bandė tavimi manipuliuoti.

– Galbūt, jei būtum ten buvęs, man būtų buvę patogiau pas tave ateiti.

– Malonu girdėti, kad taip sakai. Dabar žinau, kad teisėjo sprendimas buvo teisingas. Ar galvojai, kaip galėtum pasitarnauti Reichui?

Seselių visada reikia, mūsų narsūs būriai kasdien sužeidžiami Rusijoje.

– Turėjau tokių minčių. Tačiau tik prieš tris savaites išėjau iš kalėjimo. Reikia trupučio laiko. Gal po Kalėdų.

– Suprantu. Kur praleisi Kalėdas?

– Miunchene. Dabar ten mano gyvenimas. Grįžau tik kelioms dienoms.

– Vis dėlto turi slides su savimi, – pastebėjo žvilgtelėjęs į grindis šalia stalo.

Staiga suvokė, kad kuprinėje turi morfino, marlės ir gipso. Jei jis apieškotų, būtų galas.

– Mano tėvo butą sugriovė per antskrydį. Apsistojau sename vasaros namelyje kalnuose. Nepasakyčiau, kad planavau būti užpustyta.

– Taip, orai buvo baisūs. Bet sakai, kad ketini Kalėdoms grįžti į Miuncheną? Liko tik devynios dienos.

– Toks mano planas. Nenoriu viena praleisti Kalėdų senoje trobelėje. Noriu, kai tik bus galima, kuo greičiau atgal į Miuncheną.

– Prisimenu tą trobelę. Gerai ten leidome laiką.

Franka stengėsi nedrebėti prisiminusi tėvo trobelėje su juo praleistus savaitgalius. Tos dienos koledže, kai jis buvo veržlus vietinio hitlerjugendo lyderis, atrodė nutolusios amžinybę. Dauguma kitų mergaičių pavydėjo. Galėtų dabar jį turėti. Pastebėjo ant jo piršto vestuvinį žiedą.

– Tai tu vedęs?

– Taip, jau ketveri metai. Prisimeni Helgą Dagover?

– Žinoma.

– Turime du sūnus, Bastianą ir Jurgeną.

– Sveikinimai.

– Taip, jie puikūs arijų berniukai, kaip tik tokie, kokių reikia šiai šaliai. Žinoma, kai jie užaugs, karas bus pasibaigęs, ir jie galės skinti vaisius to, ką mes dabar stengiamės pasėti.

Franka neatsakė. Noras bėgti, pradingti buvo beveik nevaldomas, reikėjo sutelkti visas jėgas ramiai sėdėti.

– Norėtum pamatyti jų nuotrauką?

– Žinoma.

Berkelis iš kišenės išsitraukė piniginę. Traukiant nuotrauką veidas nušvito išdidžia šypsena, akys suspindo taip, kaip ji nesitikėtų.

– Ar jie ne gražiausi berniukai pasaulyje?

– Taip.

– Labai juos myliu. Blogiausia mano darbo dalis, kad dažnai būnu toli nuo jų, bet jie visada mano širdyje.

Įsidėjo nuotrauką atgal į piniginę. Iš kišenės išsitraukė pasidabruotą porcigarą. Franka pastebėjo inicialus – jie ne jo. Pasiūlė dar vieną jai, bet ji atsisakė. Buvo nerūkiusi daug metų, pirmoji cigaretė prisidėjo prie sklindančio visa apimančio šleikštulio kaip maurai ant užsistovėjusio tvenkinio. Berkelis užsidegė cigaretę ir atsilošė. Jai mintyse iškilo vyras trobelėje.

– Niekada neištekėjai, Franka.

– Ne, niekada.

– Kiek tau dabar metų, dvidešimt šešeri? Turi daug ką pasiūlyti. Juk nenori likti senmerge, tiesa? Tavo vaisingos dienos slenka pro šalį. Žinai, savo jaunystės gėlės nebepamatysi, kai ji praeis.

– Suvokiu, koks mano amžius, Danieli.

– Ne tą turiu omenyje. Nenorėjau įžeisti. Esi gražesnė negu bet kada.

– Viskas gerai, Danieli, ir ačiū tau, – padėkojo negalėdama ilgiau nei kelias sekundes išlaikyti akių kontakto.

– Paauglystėje buvai geras laimikis. – Atsilošė kėdėje ir susidėjo rankas už galvos. – O taip, gerai prisimenu. Visi kiti vaikinai man pavydėjo. Turėjau gražiausią merginą Freiburge. Jaučiausi laimingiausias berniukas pasaulyje. Kas mums atsitiko? Niekada nepaaiškinai. Tiesiog metei mane.

Mačiau, kas iš tikrųjų esi. Supratau, kuo jie tave pavertė. Ji svarstė, ar jis tyčia nesusivokė, ar čia buvo gudrybė jos ištikimybei išbandyti, ar jis tikrai nežinojo. Argi iki šiol neišsiaiškino? Jie išsiskyrė 1936 metais, kai jai buvo devyniolika. Paskui bandė ją susigrąžinti, o ji, nors tvirtai žinojo, kad nebe jo mergina, buvo atsargi ir per daug jo neatstūmė. Bijojo jo, kaip vietinio gestapo nario, augančios galios ir įtakos.

1938 metais Krištolinę naktį jis prisidėjo prie gaujų, kai Freiburgo ir kitų Vokietijos miestų gatvėse žioravo išdaužytų langų ir žydų verslų fasadų šukės, kai naktį dangų raudonai nušvietė degančių sinagogų liepsnos. Tūkstančiai mirė per valstybės remiamas visą šalį apėmusias riaušes prieš žydų kilmės vokiečius, Danielis Berkelis buvo vienas iš plėšikaujančių šunų gaujų vadų, kurie tempė žydus verslų savininkus į gatves spardyti ir mušti. Tą naktį jai atsivėrė akys, ko iš tikrųjų naciai norėjo pasiekti Vokietijoje. Ji jautėsi pasikeitusi. Pagrindinė priežastis, kodėl ji išvyko iš Freiburgo, – noras palikti jį. Ji paliko Fredį, kad jo atsikratytų.

– Dabar tai senovės istorija. Kodėl turėtume save klampinti praeityje, jei Vokietijos žmonių laukia tokia spindinti ateitis?

Jis šyptelėjo, bet akys patamsėjo. Užtraukė dūmą, tada vėl prakalbo.

– Turi ką slėpti? Kodėl nepasakius, kad galėtume palikti praeitį ir nuo čia tęsti kaip draugai? Jeigu tu ketini gyventi Freiburge.

– Neketinu būti Freiburge. Po kelių dienų, kai tik atsidarys keliai, grįšiu atgal į Miuncheną.

Berkelis dar kartą užsitraukė. Priėjo padavėja, jis užsisakė alaus. Frankos vidus sustingo.

– Tai susiradai kažką kitą?

– Ne, nesusiradau. Mes išaugome. Tada buvome tik vaikai.

– Daug vyrų, su kuriais dirbu, – geri, ištikimi, atsidavę šios šalies gerovei ir Reicho gynybai – tokio amžiaus jau buvo vedę. Kai kurie susilaukė vaikų dar jaunesni.

– Mums tai netiko.

Grįžo padavėja su jo alumi ir paaiškino, kad vaišina, kaip visada vaišinamas gestapas. Nepadėkojęs pasilenkė pirmyn vėl spoksoti į Franką.

– Tai aš skaičiau, kad Miunchene buvai susijusi su tų išdavikų vadu. Ar jis turėjo būti tavo vaikų tėvas?

Atrodė, kad Berkelis sutepė Hanso vardą vien jį ištardamas. Po stalu taip tvirtai suspaudė kumščius, kad, regėjos, pasipils kraujas.

– Ta mano gyvenimo dalis baigta. – Nurijo ašaras. Nesiruošė prie jo verkti. Verčiau mirs negu verks.

– Tau pasisekė. Turėtum dėkoti gestapo agentams, kad sugavo jį ir kitus. Taip pat turėtum dėkoti bausmės vykdytojui. Jie padarė didžiausią paslaugą, kokią valdžia gali padaryti žmogui. Jie tave paleido. Jie išlaisvino tave nuo tų nusikaltėlių skleidžiamų idėjų beprotybės ir net turėjo gailestingumo, didžiadvasiškumo išsaugoti tau gyvybę.

Žeidė kiekvienas žodis. Ar ji turėjo būti dėkinga tam teisėjui, kuris išsaugojo jai gyvybę? Nuo to laiko daugybę kartų norėjo, kad būtų priešingai.

– Man bloga vien nuo minties, kad tokie žmonės egzistuoja. – Žodį *žmonės* ištarė kaip keiksmažodį. – Bet įkvepia mintis, kad jie sulaukė griežto teisingumo, kurio nusipelnė, ir kiti nekaltieji bus apsaugoti nuo jų niekšingos įtakos.

– Jie darė tai, kas, jų manymu, buvo geriausia Vokietijos žmonėms, – ištarė. Balsas buvo toks tylus, kad vos pati išgirdo.

Jis papurtė galvą ir dosniai gurkštelėjo alaus.

– Naivūs kvailiai. Ar jie bandė mus grąžinti į masinio nedarbo ir socialinės netvarkos gatvėse laikus? Demokratija buvo didžiausia nelaimė, ištikusi šią šalį. Fiureris išgelbėjo mus iš Versalio prakeiksmo, kurį pasiuntė lapkričio nusikaltėliai, ir vėl tvirtai mus sugrąžino tarp didingiausių pasaulio tautų.

Franka norėjo paklausti, kodėl jis nekovoja fronte, jeigu toks

atsidavęs reikalui. Gestapas nesilaikė jokių įstatymų. Jis galėjo dabar pat nuvesti ją į gestapo būstinę miesto centre, ir niekas jos daugiau nematytų. Niekas neklausinėtų. Ji būtų dar viena dingusi valstybės priešė. Jos gyvenimas visiškai priklausė nuo to vyro, kurio širdį kažkada sudaužė, užgaidos.

– Tu teisus – buvau suklaidinta. Esu dėkinga likusi gyva. Vadai įkalbėjo mane dalyvauti susirinkimuose. Jie vertė manyti, kad tai patriotiška.

– O buvo priešingai. Džiaugiuosi, kad tu iki galo nepasidavei jų apžavams. Malonu žinoti, kad turi antrą šansą ištaisyti savo klaidas.

– Buvo malonu su tavimi paplepėti, Danieli, bet tikrai turiu eiti. Privalau grįžti į trobelę iki sutemstant.

Kelias akimirkas žvelgė į ją per stalą, paskui ištarė:

– Žinoma, kelionė nakties tamsoje būtų pati pavojingiausia. Nenorėčiau atsakyti už tai, kad tave užlaikiau.

– Gana, Danieli. Jeigu mane išleistum, – atsistodama ištarė.

Jis nejudėjo, tik spoksojo į ją iš savo vietos.

– Bet, palauk, keliai ten užpustyti, tiesa? Štai kodėl turi slides su savimi.

– Taip, todėl turiu eiti…

– Kaip ketini grįžti? Ten vargiai gali šliuožti kokias dešimt mylių.

– Tuo jau pasirūpinau.

– Kaip? Juk neturi čia automobilio. Jis tikriausiai užstrigo sniege prie trobelės.

– Taip, užstrigo, bet…

– Tai kaip planavai nusigauti atgal?

– Turiu kas manęs laukia pavežti.

– Kas? Nieko čia nebepažįsti. O po kalėjime praleisto laiko tavo reputacija negali būti pati geriausia.

– Na, aš ketinau…

– Susistabdyti? Nesąmonė, aš tave nuvešiu.

Franka jautė, kaip daužosi širdis.

– Ne, negaliu sukelti tau nepatogumų. Turėtum sugaišti daugiau nei valandą.

– Aš pietauju. Galiu sutvarkyti reikalus vėliau. – Akimis gręžė ją kiaurai. Ieškojo atsakymo, bet gero nebuvo. Jis atsistojo.

– Gerai, tada sutarta. Mano automobilis lauke. Ar tu pasiruošusi važiuoti?

– Tik turiu apmokėti sąskaitą.

– Palik pinigus ant stalo.

Franka padėjo kelis suglamžytus banknotus. Berkelis, netaręs daugiau nė žodžio, išsivedė ją iš kavinės. Lauke stovėjo juodas mersedesas, jis atidarė galines dureles slidėms ir lazdoms įdėti. Franka pasiėmė kuprinę su savimi, atsisėdusi keleivio vietoje, pasidėjo ją prie kojų.

Tiesiog užsičiaupk. Pritark viskam, ką jis sakys.

Jis vairavo per miestą, jie kalbėjosi apie senų laikų pažįstamus. Franka svarstė, ar jis ją tyrinėja, ar tiesiog yra nuoširdus dėl iliuzijos, kad jie seni draugai. Gal nei tas, nei tas. O gal ir tai, ir tai, o gal dar kas nors. Franka ir vėl turėjo patikrinimo poste sargybiniui parodyti savo dokumentus. Berkelis pasveikino jį tingiu saliutu, pabrėždamas faktą, kad yra viršesnis pareigūnas. Ji palaukė, kol išvažiavo iš miesto į magistralinį kelią, ir uždavė savo klausimą.

– Kokie tavo berniukai?

– Nuostabūs, tiesiog nuostabūs. Jie gražiausia, ką aš turiu. Jie taip pat stiprūs arijai. Didžiuojamės jais. Jurgenui tik treji, bet jau moka dainuoti *Deutschland Über Alles*. Kai Berkelis kalbėjo apie sūnus, Franka tylėjo. Buvo trumpa pauzė, bet netrukus jis vėl pamokslavo apie Reicho didybę ir Hitlerio genialumą. Kankinamai slinko minutės. Ta vieta, kurioje turėjo ją išleisti, priartėjo ir atrodė kaip oazė.

– Danieli, būčiau dėkinga, jei mane čia išleistum. Buvai toks malonus. Menkesni žmonės visą laiką turėtų prieš mane tai, ką padariau. Suklydau, bet esu pasiryžusi nuo šiol gyventi kaip įmanoma geriausią gyvenimą.

Berkelis sustabdė automobilį kelkraštyje ir atsisuko į ją.

– Franka, mano darbas – visą laiką įtarinėti, tą ir darau. Fantastika, kad susitikome, bet tu man nesi tik sena draugė. Tu nuteista valstybės priešė. Kadangi aš manau, kad beveik kiekvienas arijas nusipelno antro šanso, turėsi įrodyti savo lojalumą Reichui ir mūsų mylimam fiureriui. Tikiuosi, niekada nesusitiksime oficialiai, bet žinok, aš tave stebiu.

– Kaip sakiau, po kelių dienų grįžtu į Miuncheną…

– Tokiu atveju linkiu tau sėkmės ir sakau *Heil Hitler*.

– *Heil Hitler*, – tyliu balsu atsakė Franka. Užsidėjo kuprinę. Jis išlipo padėti jai su slidėmis, išėmė ir padavė.

– Džiaugiuosi, kad susitikome, Franka. Tikiuosi, rasi ramybę, kurios ieškai. Atsargiai rinkis, su kuo prasidedi.

Ji linktelėjo, jis vėl įsėdo į automobilį. Stovėjo ramiai, laukdama, kol automobilis nuvažiuos.

Jautėsi sutrikdyta, išniekinta, pasibjaurėjusi. Trobelė nebesaugi arba nebelaisva nuo nacių režimo, kurį dabar niekino labiau nei bet kada. Džiaugėsi, kad liko nedaug laiko dienos šviesos, ji neturėjo kada stovėti kelkraštyje ir analizuoti jų pokalbį. Užsidėjo slides ir leidosi keliu aukštyn trobelės link.

Žinoma, jos žodžiai apie grįžimą į Miuncheną apsaugos nuo gestapo įsibrovimo. Bet jeigu jie ieško to vyro? Kas nors galėjo matyti jo parašiutą.

Kelionė į kalną su pečius sveriančiomis atsargomis ant nugaros gerokai sunkesnė nei žemyn, teko pusiaukelėje stoti pailsėti. Dienos šviesa beveik išblėso, darėsi tamsu, kai tolumoje pasimatė trobelės kontūrai. Lengvai snyguriavo. Miegamojo langas tamsus. Franka svarstė, ar vyras miega. Ar pradės ja pasitikėti po to, kai dėl jo įveikė visą kelią į miestą? Kiek dar tęsis Vernerio Grafo šarada? Kaip gali juo pasitikėti, žinodama, kad meluoja apie tai, kas jis toks? Priėjusi prie pagrindinio įėjimo nusiėmė slides, nupurtė jas ir atrėmė į sieną. Girgždėdamos atsidarė durys. Ugnies šviesa svetainės sienas nudažė